

HVORNÅR BLIVER MAN DANSKER?

LAURA GILLIAM
ANTROPOLOG OG LEKTOR, AARHUS UNIVERSITET

Vi bruger ord til at beskrive virkeligheden, som vi forstår den, men ord kan også være med til at skabe virkeligheden. Begreberne 'førstegenerations-', 'andengenerations-' og 'tredjegenerationsindvandrere' er eksempler på dette. På den ene side beskriver første generation blot en gruppe mennesker, der enten er migreret eller flygtet til Danmark, anden generation er efterkommerne af dem, der migrerede, og tredje generation er børn af disse efterkommere.

HVAD ER EN MINORITETSDANSKER?

I stedet for begreberne 'indvandrere/andengenerationsindvandrere' og 'danskere' bruger Laura Gilliam begreberne 'minoritetsdanskere' og 'majoritetsdanskere'. Begrebet 'minoritetsdanskere' skal understrege, at der er tale om børn, unge og voksne, som er medborgere i Danmark og er født og/eller opvokset i og formet af det danske samfund, men dog er en minoritet i antal og i forhold til den sociale og kulturelle dominans i samfundet. Hun foreslår også, at vi begynder at bruge bindestrege-identiteter igen, såsom tyrkisk-dansker eller marokkansk-dansker, for at beskrive den identitet og tilknytning mange minoritetsdanskere har til både deres forældres oprindelsesland og til Danmark.

På den anden side har et begreb som 'andengenerationsindvandrer' tendens til ekskludere og begrænse. Når politikere, medier og folk i daglig tale bruger dette begreb, fortæller det de børn og unge, det betegner, at de – selvom de er født og opvokset i Danmark og regner det som deres hjemland – først og fremmest bliver set som 'indvandrere' og dermed ikke som danskere. Begrebet holder dem fast i deres forældres oprindelse i et andet land og definerer det som helt afgørende for det menneske, de hver især er. Derudover sætter begrebet dem i bås med folk, de ikke nødvendigvis har andet til fælles med, end at deres forældre også er indvandret eller flygtet til Danmark.

At man fortsat kalder folk for 'indvandrere' mange generationer efter indvandringen viser, at Danmark er et svært land at blive inkluderet i. Da jeg bad en gruppe 10-11-årige minoritetsbørn forklare mig, hvorfor de ikke syntes, de kunne kalde sig 'danskere', fortalte de, at for at være dansker skal man være hvid, kristen og have en mor og en far, der er dansker.

I migrationsforskningen taler man om, at de grænser, der er bygget op omkring et lands nationale kategori, kan være mere eller mindre slørede. Dette er afgørende for, hvor svært det er for minoriteter at føle sig inkluderet i samfundet. USA er et eksempel på et land, hvis nationale identitet har 'slørede' grænser. Da USA har været et indvandringsland, lige siden de første europæere migrerede dertil og tog landet fra de oprindelige folk, synes det nemmere for minoriteter at blive inkluderet i den amerikanske kategori, end det er for minoriteter i Danmark at blive accepteret som danskere. Eksempelvis blev de 300.000 danskerne, der migrerede til USA fra 1850 og frem, efter ganske få generationer opfattet som amerikanere.

Den danske kategoris grænser er meget 'klarere' og kan opleves som næsten umulige at overskride. Her synes netop de kriterier om hudfarve, religion og slægt, som børnene påpegede ovenfor, at være en afgørende barriere for at blive forstået som dansker. Forskningen peger på, at denne eksklusion – kombineret med stigmatiseringen af indvandrere og muslimer – betyder, at mange minoritetsbørn og -unge også selv definerer sig som 'indvandrere' frem for 'danskere'. For nogle unge kan det betyde, at de begynder at definere sig i modsætning til de idealer for integration, som det danske samfund sætter op. Det gælder især dem, der vokser op i områder præget af social marginalisering og dårlige fremtidsudsigter. Som man typisk ser det blandt marginaliserede unge, såsom den danske arbejderklasses drenge, har denne gruppe skabt 'modkulturelle former' omkring en hård maskulinitet og udviklet lokale sprog – populært kaldet 'perkerdansk' – i stedet for det standarddansk, som kræves i skolen. Det giver dem en stærk identitet og et fællesskab, men skaber samtidig en ond cirkel, fordi deres muligheder forringes, og deres eksklusion forøges.

Samtidig ser man dog andre reaktioner og strategier blandt andre minoritetsunge, der oftest har haft bedre muligheder og har fået mere opbakning i familien og i skolen. Her ser vi, at flere unge udfordrer stigmatiseringen og den ofte firkantede forståelse af, hvad det vil sige at være 'dansker' og 'integreret'. På den måde bidrager de til en ny forståelse af, at den danske identitet i fremtiden kan være mere åben og hybrid og rumme mange hudfarver, religioner og nye kulturelle former.

"At man bliver ved at kalde folk for 'indvandrere' mange generationer efter indvandringen, viser også, at Danmark er et svært land at blive inkluderet i."

